Jaarplan Sociaal Werk Nederland 2021

'Wij zijn in jouw buurt – wij zijn sociaal werk'

Sociaal Werk Nederland, Koningin Wilhelminalaan 3, 3527 LA Utrecht, 030 721 0 721

Voorwoord

Wij zijn in jouw buurt - wij zijn sociaal werk

Juist in deze coronatijd bleken oren en ogen in de wijken belangrijker dan ooit. Het sociaal werk als cruciaal beroep schakelde in maart 2020 overal over op coronastand: met beeldbellen en stedelijke centrale nummers; met jongerenwerkers die op het trapveldje en op straat in gesprek bleven; met sociaal werkers die bij ouderen aanbelden of met hen wandelden in het park. Ik heb heel wat organisaties gesproken, maar het ook met eigen ogen gezien. Sociaal werk toonde zich flexibel en daadkrachtig.

Ondertussen legt corona armoede en kwetsbaarheid bloot; mensen dreigen nog verder te worden gemarginaliseerd. Er komen nieuwe groepen bij, zoals de zzp'ers die hun inkomen volledig verliezen en jongeren die hun baan kwijtraken en hun huur niet meer kunnen betalen. Juist nu heb je dus mensen nodig vanuit de sociale wijkteams, het buurtwerk en jongerenwerk; mensen die eropaf gaan, die wél in contact blijven.

Sociaal goed functioneren voorkomt ziekte. Het welzijn van bewoners vergroten is een investering waarmee je de veerkracht van de hele samenleving versterkt. Tijd dus voor een menswaardige wijkenaanpak rond 'leefbaarheid en veiligheid', met een integrale, sociale benadering. Sociaal werk is daarin de verbinder die dankzij laagdrempelige, praktische en preventieve hulp een grote bijdrage levert aan het slagen van zo'n wijkenaanpak.

Dat vinden wij niet alleen wij, dat vindt bijvoorbeeld ook het dat SCP officieel vaststelde dat de decentralisatie en de ambulantisering GGZ zijn mislukt. Aedes zag dat de leefbaarheid in wijken met sociale huurwoningen echt een dieptepunt heeft bereikt. En we worstelen met de onderwereld die de bovenwereld zo heeft ondermijnd dat 15 burgemeesters de noodklok luidden.

De BV Nederland staat dus voor een grote maatschappelijke opgave. Het Rijk moet gemeenten in positie zetten zodat het sociaal werk kan doen waar het goed in is: bewoners bijstaan als zij vastlopen in het alledaagse bestaan. Daar is minstens één miljard extra voor nodig. Onze lidorganisaties merken dagelijks hoe groot de werkdruk en het ziekteverzuim zijn, en dat zij nog veel meer zouden kunnen betekenen voor buurten als zij meer slagkracht zouden hebben. En dat vraagt ook om extra investeren in de kwaliteit van sociaal werkers, in samenwerken én in voldoende vakkundige handen in de wijk.

Uit onze quickscans bleek halverwege 2020 dat veel gemeenten toch op een deel van deze 'frontlinie' bezuinigen. Omdat bezuinigen op het preventiewerk van het sociaal werk uiteindelijk duurkoop is, en we de gemeenten zien worstelen, pleit ik namens Sociaal Werk Nederland en al onze lidorganisaties opnieuw voor investeren in het sociaal domein. Het wordt tijd om vertrouwen in de overheid weer op te bouwen. En dat vraagt niet alleen om beloften, dat vraagt vooral om daden.

Eric van der Burg - Voorzitter Sociaal Werk Nederland

1. Ambities 2021

Sociaal werk: een cruciale functie

De corona-periode heeft dat wat we in dit jaarplan beogen en verwoorden in één keer duidelijk gemaakt. Namelijk: 'Sociaal werk vervult een cruciale functie in de samenleving voor kwetsbaren in wijken en buurten, en door het preventieve karakter stelt sociaal werk andere sectoren in staat zich op hun kerntaken te focussen.'

De voorbije maanden bleek onze sector cruciaal voor de samenleving. Sociaal werkers en bestuurders van sociaalwerkorganisaties stralen een (nieuw) zelfbewustzijn uit. Bovendien wordt ook buiten onze sector het belang ván en de aandacht vóór de sociale basis van allerlei kanten onderstreept, zoals in de rapporten van de RVS, de drie planbureaus en de Werkgroep-Halsema, en het pamflet van de 15 burgemeesters die het kabinet oproepen om de groeiende tweedeling in de maatschappij tegen te gaan.

De uitdaging is nu om de lokale waardering voor de inzet van sociaal werk en de landelijke oproepen van belangrijke adviesorganen en opinieleiders te vertalen naar investeringen in het sociaal werk, preventie en een sterke sociale basis in het land. Hiervoor zijn de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 en de Gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 belangrijke momenten, die vragen om een programmatische aanpak waarin onze inzet van middelen, netwerkontwikkelingen, activiteiten, onze uitingen in PR en Public Affairs, en onze projecten aantoonbaar moeten bijdragen aan een sterke positie van het sociaal werk. Daarnaast blijft waakzaamheid geboden om te voorkomen dat er kortingen plaatsvinden op de budgetten van het sociaal werk, of dat gemeenten het sociaal werk inbesteden.

Ogen, oren en handen in de wijk

Sociaal werk is essentieel voor een sterke sociale basis in wijken. Sociaal werkers kennen de (kwetsbare) bewoners, zij signaleren samen met onder anderen huisartsen, wijkverpleging en politie als eersten beginnende en acute problemen. Samenwerken is een van de basiscompetenties waarmee zij met bewoners, onderwijs, verenigingen, wijkteams en veel anderen zorgen voor een hechte sociale infrastructuur in de wijk. Ze hebben oog voor alle levensgebieden van bewoners, en een breed palet aan interventies. Hierbij spreken zij mensen aan op mogelijkheden en talenten. Hoe meer problemen mensen zelf en met hun eigen netwerk kunnen oplossen, hoe duurzamer het is. Sociaal werkers zijn slagvaardig en laagdrempelige aanspreekpunten in de buurt. Zij én hun organisaties hebben een groot netwerk en brengen bewoners met de juiste organisaties in contact en verbinden partners onderling. Ze zijn ogen, oren en handen in de wijk. In een complexe omgeving preventief werken met kwetsbare mensen die te maken hebben meervoudige problematiek: dat is de kracht van een sociaal werker! Sociaal werk wordt uitgevoerd door onafhankelijke sociaalwerkorganisaties waar bewoners vertrouwen in hebben en die laagdrempelige ondersteuning bieden, als spil in het sociaal domein.

Sociaal Werk Nederland verbindt en ondersteunt

Als branchevereniging verbindt en ondersteunt Sociaal Werk Nederland zo'n 450 lidorganisaties. We adresseren landelijk gemeenschappelijke issues, om eraan bij te dragen dat onze leden lokaal en regionaal zo goed mogelijk hun werk kunnen doen. Deze organisaties hebben samen ruim 50.000 sociaal werkers in dienst, onder wie sociaal werkers in de rol van onder meer buurtteamwerkers, (school-)maatschappelijk werkers, jongerenwerkers, ouderenwerkers, buurtwerkers, schuldhulpverleners, buurtsportcoaches en sociaal raadslieden. Alle sociaalwerkorganisaties werken nauw samen met bewoners en honderden vrijwilligers.

Dat sociaal werk werkt, weten professionals en bewoners. Voor anderen is dit soms moeilijker te zien. Sociaal Werk Nederland trekt met leden op om de toegevoegde waarde van het sociaal werk vaker en scherper over het voetlicht te brengen. Dit doen we met behulp van onderzoek en het bundelen van praktijkervaringen. Sámen maken we het effect van sociaal werk zichtbaar en sámen maken we ons er sterk voor dat het vakmanschap van sociaal werkers een reële prijs vraagt van financiers. We bieden onze leden kennis, duiding van ontwikkelingen in de sector en perspectief voor de toekomst. Digitaal en fysiek: via ons platform, congressen en werkbezoeken. We spelen in op behoeften van leden en ondersteunen hen met waardevolle diensten, producten en activiteiten. We vertegenwoordigen de branche stevig in landelijke programma's en projecten die de lokale praktijk verder brengen, en we spelen een leidende rol in het landelijk debat over de sociale basis.

We investeren in de vorming van nieuwe samenwerkingsverbanden om de versnippering in het sociaal domein tegen te gaan.

Vitale vereniging
Een vitale vereniging kan niet zonder actieve inbreng van leden, bestuurders én professionals. We faciliteren het halen en brengen van kennis en we verbinden leden onderling en met relevante landelijke partners uit bijvoorbeeld de politiek, wetenschap en kennisinstituten. We roepen hen op om samen met het bureau verdere invulling én uitvoering te geven aan dit jaarplan. Uitgangspunt is: aansluiten bij de behoefte ván en cocreatie mét leden.

Het toezichthoudend bestuur ontwikkelt de visie van de vereniging op basis van nieuwe trends en kansen in de sector, en stuurt op hoofdlijnen het realiseren van onze strategische doelen.

De vereniging wordt ondersteund door een bureau van hoogwaardige kwaliteit dat signaleert, organiseert, verbindt, faciliteert, positioneert en profileert. Het bureau is een kleine, platte werkorganisatie, met ongeveer 17 fte.

Met onze activiteiten interesseren we nieuwe leden voor de vereniging, én laten we bestaande leden de toegevoegde waarde van hun lidmaatschap ervaren. Leden betalen een basiscontributie. Specifieke programma's en projecten vragen om een gerichte gezamenlijke investering in tijd en geld van betrokken leden en de vereniging. Diensten en producten worden voornamelijk op retributiebasis aangeboden.

Actuele ontwikkelingen
Deze coronacrisis pakt het slechtst uit voor mensen die al kwetsbaar waren: mensen in armoede, met weinig sociale contacten, laaggeletterden, ouderen, mensen met een zwakke positie op de arbeidsmarkt, mensen met gezondheidsproblemen en kinderen in kwetsbare gezinnen. De coronacrisis legt pijnlijk bloot hoe weinig buffers mensen hebben en hoe dun de scheidslijn is tussen zelfredzaam en kwetsbaar.

Veel gemeenten kampen met grote tekorten in hun begroting voor het sociaal domein. Nieuwe bezuinigingen dreigen. Behalve de invloed van corona spelen de sterk oplopende kosten van de (jeugd)zorg hierbij een belangrijke rol. De waarde van sociaal werk wordt onvoldoende gezien als alternatief.

Branches vervagen, nieuwe samenwerkingsvormen ontstaan; de behoefte aan goede professionals groeit terwijl de werkdruk en het verzuim stijgen. Er zijn te weinig studenten die kiezen voor het hbo-profiel Welzijn & Samenleving. De uitstroom uit de sector is hoog. Door de spanningen in de wereld én door de lage rentestanden staan de pensioenen in de sector onder druk. Aanbestedingen veranderen de sector en het speelveld. Anderzijds: het belang van een sterke sociale basis wordt herontdekt. Er zijn mooie voorbeelden van transformatie in het sociaal domein, maar échte investering in preventie blijft nog uit.

In deze continue opeenvolging van veranderingen en vragen zijn er geen pasklare antwoorden. Bij urgente kwesties richten we ons op het gezamenlijk vinden van oplossingen, met onze partners en bewoners. We positioneren en profileren hierin het sociaal werk en zetten specifiek in op:

- *Sociale basis in wijken*
- *Opvoeden & opgroeien*
- *Armoede & bestaanszekerheid*
- *Gezondheid & vitaliteit*

Daarnaast voeren we programma's uit gericht op de randvoorwaarden die nodig zijn voor goed sociaal werk:

- *Arbeidszaken*
- *Kwaliteit*
- *Ondernemerschap*

In dit jaarplan 2021 werken we deze thema's kort uit. We blijven wendbaar: zo nodig stellen we onze ambities en activiteiten tussentijds bij.

2. Thema's en programma's 2021

I. Algemeen: sociaal werk positioneren en profileren

De uitdaging is om de toegenomen lokale en landelijke waardering voor sociaal werk te benutten. Hoe vertalen we de landelijke oproepen van belangrijke adviesorganen en opinieleiders naar investeringen in het sociaal werk, preventie en een sterke sociale basis in het land? Hoe overtuigen we het Rijk ervan dat daar minimaal één miljard euro voor nodig is? De Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 en de Gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 zijn daarvoor belangrijke momenten.

Onze profilering en positionering is erop gericht dat in de kabinetsformatie na de Tweede Kamerverkiezingen de hoofdpunten uit onze inhoudelijke strategie een plek hebben gekregen bij meerdere politieke partijen. De hoofdpunten willen wij op het gebied van preventie in wijken en buurten vertaald zien in concrete beleidsdoelstellingen in het coalitieakkoord, met dito projectfinancieringsmogelijkheden.
Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 zien gemeenten de preventieve kracht van het sociaal werk voor hun inwoners en de besparingen die ze daardoor kunnen realiseren op hun begrotingen. We steunen onze leden bij het invloed krijgen op de lokale partijprogramma's en roepen hen op om onze boodschap samen met ons te formuleren en eensgezind uit te dragen. In dit jaarplan is per thema opgenomen op welke punten onze lobby zich richt. We onderbouwen onze boodschap met kennis, data, (MKBA)onderzoek, ervaringen en verhalen.

In onze profilering en positionering zetten we ambassadeurs in en communicatiemiddelen die we samen met leden ontwikkelen:

- Themagebonden mediamomenten
- Jaarcongres Sociaal Werk
- Aansluiten bij landelijke activiteiten en evenementen van partners
- Brieven, pamfletten, publicaties over onze lobbythema's
- Een innovatie-estafette met goede initiatieven van leden
- Werkbezoeken
- Verkiezing van de Sociaal Werker van het Jaar
- Sociale media: Website met artikelen, Twitter en LinkedIn

II. Sociale basis in wijken

Een veilige, sociale wijk met gezonde en vitale bewoners, die zich om elkaar bekommeren: daar willen we allemaal wel wonen. Helaas is de werkelijkheid meestal anders, zeker sinds de coronacrisis. Problemen rond gezondheid, armoede, schulden, de integratie van vluchtelingen, ondermijning (jeugd), de energietransitie: dat is in veel wijken en dorpen de realiteit. Dergelijke problemen vragen dan ook ter plekke om oplossingen die onderdeel zijn van een brede wijk- of dorpsgerichte aanpak.

- We nemen deel aan landelijke coalities die specifieke kennis delen en advies uitbrengen over de sociale impact van de coronacrisis op korte en langere termijn.
- We dragen actief voorbeelden uit van lokale partijen die op zoek zijn naar gedeelde belangen en integrale aanpakken, zoals wijkanalyses die gaan over alle aspecten in een wijk, MKBA's gericht op het inzichtelijk maken van alle voor- en nadelen van een wijkgerichte aanpak (maatschappelijke effecten en investeringen).
- Benutten van Big Data (meten van veerkracht in wijken met kantelpunten): samen met de Federatie voor Gezondheid onderzoek entameren en pilots bepleiten.
- Doorslaggevend voor een integrale wijkaanpak is een goede samenwerking van gemeenten, corporaties en zorg- en sociaalwerkorganisaties. Gemeenten en corporaties leggen afspraken daarover vast in prestatieafspraken. De betrokkenheid van sociaal werk moet beter georganiseerd worden. Sociaal Werk Nederland en Aedes dragen hiervan goede voorbeelden uit.

- We zien dat ontwikkelingen in het sociaal domein een groot beslag leggen op de bestuurlijke en ambtelijke capaciteit en de middelen van gemeenten. De complexiteit en integraliteit vragen vaak om nieuwe kennis, expertise en inzet van gemeenten. We bepleiten dat provincies en IPO gemeenten en andere partners in staat stellen om de opgave beter en/of sneller op te pakken (stimuleren en faciliteren van kennisbanken, learning communities, experimenteerruimten).
- De ministeries van IenW en BZK onderzoeken hoe ze een leeromgeving voor een integrale wijkaanpak kunnen versterken. We gaan beide ministeries inzetten op versterking van het sociaal werk en het realiseren van samenhang tussen programma's en departementen in een integrale wijkaanpak. We zoeken aansluiting bij de relevante denktanks, werkgroepen en allianties.
- Met name kwetsbare wijken zijn gevoelig voor ondermijning. De opeenstapeling van problemen als armoede, achterstand of achterstelling maakt bewoners extra voor ondermijnende criminaliteit: als dader of als slachtoffer. *Zie het thema Opgroeien en Opvoeden voor onze actiepunten op dat vlak.*
- De Energietransitie is ook een grote sociále opgave. Sociaal werkers kunnen bewoners toerusten voor een actieve rol hierin. Daarnaast bieden de concrete maatregelen in buurten en woningen een ingang om met bewoners in gesprek te komen over andere sociale kwesties; in de wijk én achter de voordeur. We profileren de rol van sociaal werk hierin naar gemeenten en woningbouwcorporaties via artikelen en een webinar.
- Integratie van statushouders in de Nederlandse samenleving krijgt lokaal optimaal vorm als vluchtelingen en wijkbewoners betekenisvolle relaties met elkaar aangaan; met het sociaal werk als spin in het web. We roepen onze leden op om aan de hand van ontwikkelde handreikingen (mindmap, klantreis) met gemeenten en partners het gesprek te voeren over de aanpak van integratie. Ook verspreiden we goede voorbeelden op dit gebied.

Stakeholders: *BZK, VNG, IenW, IPO, Federatie voor Gezondheid, Platform 31, MKB NL-VNO NCW, Planbureau voor de Leefomgeving, Aedes, SCP, Werkplaatsen sociaal domein Amsterdam (wijkteams/sociale basis), Buurtwijs, Movisie , RIGO, ZN, Associatie Wijkteams, LSA, gemeenten/VNG, COA, Vluchtelingenwerk Nederland.*

III. Opvoeden & opgroeien

Kinder- en jongerenwerk kan preventief werken: daarover is iedereen het onderhand wel eens. Onderzoeken onderbouwen dat en steeds meer gemeenten vragen om de inzet van kinder- en jongerenwerkers. Duidelijk werd bovendien dat kinder- en jongerenwerkers ook in coronatijd contact blijven houden met de jeugd. En dat is hard nodig. De overlast van jongeren stijgt, het aantal messteekincidenten neemt toe en ondermijning ligt op de loer. De oorzaak? Steeds meer jongeren hebben moeite met de coronamaatregelen en keren zich af ván of zelfs tégen de overheid en de samenleving. Een solide sociale basis bevordert dat kinderen en jongeren opgroeien in een veilige buurt, met ruimte en uitdagingen om zich positief te ontplooien. Die basis biedt hen bovendien de alternatieven en perspectieven die ze thuis vaak ontberen.

- We nemen deel aan het wekelijkse brede bestuurlijke overleg *Zorg voor jeugd in coronatijd*; hier brengen we onze signalen en behoeftes in.
- We nemen deel aan het maandelijkse *Ambtelijk overleg Beleidsinformatie Jeugd* (ABJ) van VWS en pleiten er steeds voor om ook de preventiekant van jeugdhulp en jeugdzorg te monitoren en onderzoeksvoorstellen te doen. Zoals onderzoek naar de meerwaarde van jongerenwerk voor jongeren die ook jeugdzorg krijgen.
- Samen met partners in jeugdhulp dragen we er zorg voor dat onze leden lokaal en regionaal goed vertegenwoordigd zijn in de inspiratieregio's van de aanpak *Met andere ogen*.
- We gaan door met de ingezette acties om het kinder- en jongerenwerk zowel landelijk als lokaal verder te profileren als belangrijke schakel in lokaal jeugdbeleid. Met ook aandacht voor online jongerenwerk. Eind mei organiseren we samen met VWS en de gemeente Deventer het bestuurlijk congres jongerenwerk. Er komt een vervolg op de haardvuursessies met landelijke en lokale partners.

- We lobbyen voor een landelijk stimuleringsprogramma jongerenwerk en meer kinder- en jongerenwerkers. Dit doen we samen met onze partners in het landelijke netwerk.
- We blijven ons inzetten om bij JenV middelen te krijgen om de preventieve kracht van jongerenwerk te bevorderen, ook in het kader van de aanpak van ondermijning en wapenbezit. Dat doen we samen met VNG en VNO/MKB.
- We lobbyen samen met de Cruyff Foundation en de Krajicek Foundation voor budget voor vakantieactiviteiten voor en met jongeren in 2021.
- We brengen samen met partners het kinderwerk beter in beeld aan de hand van onderzoek en voorbeelden.
- We zetten in op versterking van jongeren- en kinderwerkers als beroepsgroep, samen met partners als BVJONG, NJi, lectoraat Youth Spot van de Hogeschool van Amsterdam en leden van Sociaal Werk Nederland.
- We zetten in op versterking van samenwerking tussen politie, Halt en jongerenwerk door een gezamenlijk programma op te zetten en daarvoor landelijke subsidie te realiseren.
- We zijn partner bij de implementatie van de nieuwe eisen over de inzet van hbo-coaches in vve-groepen, en steunen lidorganisaties daarbij.
- We nemen deel aan het 5-partijenoverleg dat onder meer als doel heeft een brede basisvoorziening te realiseren voor alle kinderen tussen 0 en 4 jaar.
- We positioneren het peuterwerk als onderdeel van het sociaal werk en de sociale basis.

Stakeholders: VNG, NJi, Movisie, BVjong, Verdiwel, Erasmus+, Jeugdzorg Nederland, GGZ-Nederland, VGN, BOiNK, PO-raad, Brancheverenigingen Kinderopvang, Brancheverenigingen Maatschappelijke Kinderopvang en de ministeries OCW, VWS, JenV en VWS.

IV. Armoede & bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid en een armoedevrij bestaan zorgen voor gezonde, participerende en zich ontwikkelende inwoners. Ze vormen daarmee de basis van welvaart, welzijn en welbevinden. En ze zorgen maatschappelijk voor samenhang, de benutting van (arbeids)potentieel en kostenbesparing. De aanpak van armoede begint in de leefomgeving van inwoners, waarbij sociaal werk een onmisbare schakel is. Armoede is een integraal vraagstuk, waarvan schulden een onderdeel zijn. In 2020 hebben we armoede scherper gekoppeld aan bestaanszekerheid. De theorie van schaarste is hier debet aan. We positioneren sociaal werk als een duurzame investering, waarbij de focus op schulden is verbreed naar de verschillende leefdomeinen waarin schaarste een rol speelt én naar de samenhang tussen die domeinen. Onze lobby en beleidsontwikkeling zijn hierop gericht.

- We maken deel uit van de landelijke Armoedecoalitie voor gezamenlijke lobby acties.
- We maken met leden een agenda voor professionalisering en innovatie, gericht op professionals, organisaties en ketensamenwerking.
- Werkwijzen die werken en die de validatie van SchuldenlabNL hebben doorstaan gaan we landelijke promoten en de implementatie ervan stimuleren.
- We maken deel uit van het project *Schouders Eronder* dat is gericht op het professionaliseren van de schuldhulpverlening; werkzame bestanddelen: scholing, kennis en ervaring delen, wetenschappelijke kennis verbinden met de praktijk en beroepscompetenties ontwikkelen.
- *Moedige Dialoog* begon als initiatief van Sociaal Werk Nederland en de Rabobank, en is inmiddels een aparte stichting; deelnemers daaraan zijn lokale netwerken die meetbare impact nastreven op het gebied van armoede en schulden. Moedige Dialoog verbindt private en publieke partijen, en ervaringsdeskundigen.
- De Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR) neemt in 2021 deel aan het project *Samenwerken in de eerste lijn* en voert samen met de Koninklijke Bibliotheek het project *Juridische hulp om de hoek* uit in 2021 en 2022.
- Het landelijke Sociaal Raadsliedencongres is in november 2021, en we organiseren een webinar eind januari 2021.
- De LOSR gaat door met de signaleringscommissie op het gebied van wet- en regelgeving in het sociaal domein. Met behulp van (eigen) onderzoek blijven LOSR en Sociaal Werk Nederland knelpunten agenderen bij de media, uitvoeringsinstanties, ministeries en de Tweede Kamer.
- In de lobby gebruiken we signalen van sociaal raadslieden op het gebied van bestaanszekerheid en schulden en armoede, zoals knelpunten rond toeslagen, de kostendelersnorm en schuldhulp.

Stakeholders: VNG, LCR, Divosa, NVVK, Kinder- en Nationale Ombudsman, Movisie, Rabobank, NVB, gemeenten, Moedige Dialoog, bedrijven, ministeries JenV en SZW.

V. Gezondheid & vitaliteit

De sociale omstandigheden van inwoners zijn een sterk bepalende factor voor hun welzijn, geluk en gezondheid. Het sociaal werk ondersteunt bewoners zodat ze beter in hun vel zitten, meer kwaliteit van leven ervaren en gezonder leven. We omarmen het concept Positieve Gezondheid, dat niet de focus legt op het afwezig zijn van ziekte, maar op veerkracht en het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan. Gezondheid is niet gelijk verdeeld over de bevolking. Mensen met een lage sociaaleconomische status leven gemiddeld zeven jaar korter en zelfs negentien jaar minder in goed ervaren gezondheid. Voor deze groep hebben we extra aandacht.

- We blijven meedoen in het consortium BeterOud: gezamenlijk actuele vraagstukken agenderen rond ouderen, werkvelden verbinden en elkaar inspireren met goede voorbeelden die we uitdragen in artikelen, op www.beteroud.nl en congressen.
- Deelname aan VWS-programma's *Langer Thuis* en *De Juiste Zorg op de Juiste Plek*, en deelprojecten rond eenzaamheid, mantelzorg, onafhankelijke cliëntondersteuning, valpreventie en mobiliteit/verkeersveiligheid.
- We promoten de opschaling van *Welzijn op Recept*, in samenwerking met huisartsen, VWS en het kenniscentrum WOR.
- We hebben met 24 organisaties uit de sport, zorg en welzijn de manifesten "Inclusie en participatie" en "Vitaliteit en gezonde leefstijl" van NOC NSF ondertekend, gericht op de preventieve kracht van sporten en bewegen. We gebruiken dit ook in onze lobby.
- We zetten ons in voor verbinding met de GGZ. We nemen onder meer deel aan de landelijke Stuurgroep Actieplan Wachttijden GGZ, en het landelijk netwerk voor de aanpak van personen met verward gedrag. We benadrukken hier steeds opnieuw de rol van sociaal werk in preventie, herstel en volwaardig meedoen.
- We doen mee aan het VWS-programma *Geestelijke verzorging*, dat is gericht op meer en betere ondersteuning van mensen met vragen rond zingeving, en op scholing hierin van sociaal werkers en vrijwilligers.
- We participeren in (de opvolger van) het *Nationaal Preventieakkoord*, waarbij we inzetten op verbreding van de focus op roken, alcohol en overgewicht naar sociaalwerkthema's die van invloed zijn op gezondheid; zoals armoede, laaggeletterdheid, eenzaamheid en tekortschietende opvoedingssituaties.
- We stimuleren en informeren leden via het platform en verbinden hen met potentiële samenwerkingspartners rond voeding en beweging, zoals *Jongeren op Gezond Gewicht* (JOGG) en *Stichting Ruimte voor Lopen* en *Stichting Lezen en Schrijven*.
- We nemen deel aan de commissie Gezondheid van VNO-NCW-MKB Nederland en de Federatie Gezondheid, en positioneren daar het sociaal werk als gezondheidspreventie.
- Betere systeemprikkels zijn nodig om investeren in preventie (gezondheid) en vitaliteit van de verzekerdenpopulatie in wijken lonend te maken. We pleiten er in de lobby onder meer voor om de dominante invloed van de risicoverevening in de zorgverzekering te verminderen en om vanuit verzekeraars te investeren in preventieve interventies door het sociaal werk.

Stakeholders: VWS, IenW, RVS, ActiZ, GGD GHOR, Ineen, LHV, Ouderenbonden, Vilans, Movisie, partners BeterOud, de Nederlandse GGZ, Valente, MKB NL-VNO, SER, ZN, Zorginstituut, IPH, NOC NSF, JOGG, Stichting Lezen en schrijven, Stichting Ruimte voor Lopen, Kenniscentrum WOR, Agora.

VI. Arbeidszaken

Belangrijk voor een sterke sociale basis is goed werkgeverschap voor de professionals en vrijwilligers die er dagelijks in werken. Vanuit een breed gedragen kijk op goed werkgeverschap geven we invulling aan een arbeidsmarkt- en arbeidsvoorwaardenbeleid dat past bij de sector. Met specifieke aandacht voor de toenemende krapte op de

arbeidsmarkt (al dan niet regionaal), branchevervaging, het hoge verzuim, de pensioendiscussie, kwaliteit en professionalisering en andere relevante arbeidsmarkttrends.

- We sluiten een nieuwe Cao Sociaal Werk af, aansluitend op de huidige cao. Hierbij betrekken we de leden (digitaal) actief via onder andere WAW (werkgroep arbeidsvoorwaarden, bestaande uit een afspiegeling van onze leden), OPOF (bijeenkomsten voor personeelsfunctionarissen in het sociaal werk) en regiobijeenkomsten. Enerzijds door input te vragen en op te halen en anderzijds door te toetsen of de te maken afspraken uitvoerbaar zijn in de praktijk.
- We informeren en ondersteunen de leden over de nieuwe cao.
- We werken de resterende afspraken uit de Cao Sociaal Werk 2019 -2021 uit, zoals het actualiseren van het functiegebouw in de cao (op basis van het huidige beroepscompetentieprofiel voor de sociaal werker) waardoor loopbaan- en ontwikkelmogelijkheden voor sociaal werkers binnen de branche worden vergroot.
- Onder meer vanuit het Arbeidsmarktplatform Sociaal Werk (samen met vakbonden) werken we aan reductie van verzuim, werkdruk en uitstroom, het stimuleren van actueel vakmanschap en duurzame inzetbaarheid van sociaal werkers, instroom- en kwaliteitsbevordering van het middelbaar en hoger beroepsonderwijs. Doel is om de leden actiever te betrekken en zo nodig regionale initiatieven te ondersteunen om daar waar mogelijk landelijk te kunnen opschalen. De richtlijn hierbij is de te ontwikkelen visie op de arbeidsmarkt.
- Als werkgeversorganisatie hebben wij zitting in het hoofdbestuur van MKB Nederland.
- Sociaal Werk Nederland is aangesloten bij het Pensioenfonds voor Zorg & Welzijn. Via deelname in de Pensioenraad, de Ledenraad en een bestuurszetel behartigen wij de belangen van het niet-zorgdeel van de aangesloten werkgevers.
- Juridisch advies en informatievoorziening:
    - Dienstverlening voor leden door het beantwoorden van vragen via Juridische Zaken Online (JZO), en een aanbod van cursussen over bijvoorbeeld hrm, cao en arbeidsrecht.
    - JZO als instrument voor het signaleren en oppakken van knelpunten en/of ontwikkelingen.
    - OPOF-bijeenkomsten organiseren voor P&O-functionarissen.
    - Waar nodig de mantelovereenkomsten herzien en/of actualiseren. Ook onderzoeken we de mogelijkheden voor het maken van afspraken met nieuwe partijen en sluiten we nieuwe mantelovereenkomsten.
    - Cursussen organiseren voor leden over onder andere nieuwe wetgeving en de Cao Sociaal Werk.
    - Actualiseren van de toelichtingen en het maken van nieuwe toelichtingen op wetswijzigingen, nieuwe regelingen en rechtspraak.
    - Bijhouden van vakkennis en actuele ontwikkelingen via onder andere de diverse commissies van VNO-NCW, het branchepanel UWV en opleidingen/cursussen.

Stakeholders: FCB, PFZW/PGGM, manifestpartners AVG, ministerie VWS, brancheorganisaties in de kinderopvang, Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse GGZ, Valente, NVZ, VGN, UWV, VNO NCW/MKB-Nederland, AWVN, HCG, FNV en CNV.

VII. Kwaliteit sociaal werk

De aantoonbare kwaliteit van onze professionals, dienstverlening en organisaties bepalen in belangrijke mate de effectiviteit van de bijdrage van sociaal werk aan maatschappelijke vraagstukken als armoede en bestaanszekerheid, gezondheid en vitaliteit, en opvoeden en opgroeien.

A. Kwaliteit van de professional

Professionals zijn het kapitaal van de organisatie en goed vakmanschap is doorslaggevend om de noodzakelijke en gewenste meerwaarde van het sociaal werk te realiseren. Niet voor niets staat dat vakmanschap centraal in het kwaliteitslabel, en waren we trekker van het professionaliseringsprogramma Sociaal Werk Versterkt dat veel producten heeft opgeleverd die het vakmanschap van sociaal werkers stimuleren. De aantrekkelijkheid van de cao-branche Sociaal Werk voor (toekomstig) werknemers staat onder druk en wordt beïnvloed door de volgende ontwikkelingen:

- Zie bij Arbeidszaken
- We organiseren vanuit het Arbeidsmarktplatform een meerjarige campagne om de toegevoegde waarde van sociaal werk en sociaal werkers zichtbaar te maken. Deze campagne start in de eerste helft van 2021.
- We stellen een tijdelijke werkgroep van leden samen die een visie en strategie van werkgevers uitwerkt:
  - Doorontwikkeling van het beroepscompetentieprofiel voor (alle) sociaal werkers. Met aandacht voor aansluiting op eisen die de branche stelt aan competenties van professionals, en het belang van één helder profiel als basis voor de inhoud van initiële opleidingen, loopbaanontwikkeling, deskundigheidsbevordering, cao-functies en beroepsregistratie.
  - De waarde en inhoud van het Register Sociaal Werk met aandacht voor de inhoud en aantrekkelijkheid van dit register als middel om vakmanschap van sociaal werkers blijvend te stimuleren, de optie tot verplichte registratie en de samenhang van dit register met de andere registers.
- Opleidingen:
  - We maken ons sterk voor het verbeteren van de positie van de mbo'er in het sociaal werk. Hiervoor hebben we een gezamenlijke actieagenda met het mbo, gericht op: meer arbeids- en stageplaatsen, meer regionale samenwerkingsverbanden tussen werkgevers, gemeenten en mbo, meer gedifferentieerde teams in het sociaal werk en meer hybride docenten.
  - Voor het realiseren van een toename van studenten in de hbo-opleiding sociaal werk met het profiel welzijn & samenleving, brengen we onze branche beter over het voetlicht (onder andere via een campagne, zie eerder).
  - We vergroten de loopbaanmogelijkheden voor sociaal werkers door actualisering van het functieboek en ondersteuning van sociaal werkers vanuit het Platform Arbeidsmarkt.

B. Kwaliteit van de dienstverlening
We werken op diverse manieren aan de kwaliteit van de dienstverlening, we willen gezaghebbend zijn en het sociaal werk profileren als belangrijke speler en kennispartner in het sociaal domein.

- Sociaal Werk Nederland voert samen met Avans Hogeschool de *Expeditie Sociale Technologie* uit, om leden te ondersteunen in een beter gebruik van online sociaal werk en digitale sociale technieken.
- We hebben een eigen *Dataprogramma* opgezet om met data de meerwaarde van sociaal werk aan te tonen. Hiertoe is een werkgroep ingericht met 14 leden en Movisie. Doelen:
  - De ontwikkeling van een kpi-model met de volgende kenmerken: outcomegericht, verantwoording richting opdrachtgevers (i.e. gemeentes) en gebruiksvriendelijk.
  - Meerwaarde aantonen via MKBA/business cases/SROI: overzicht van de verschillende methodieken, met waardering en categorisering en rekentool
  - Ontwikkeling van een "Sociale MBA" als formele opleiding voor de branche, met een combinatie van data-analysevaardigheden én soft skills die nodig zijn om meerwaarde uit te dragen en data effectief in te zetten.
- We dragen bij aan de ontwikkeling en uitvoering van een landelijke kennis- en onderzoeksagenda voor het sociaal werk in een consortium van VWS, Movisie, BPSW, Werkplaatsen Sociaal Domein, Lectorenplatform Sociaal Werk, Divosa, opleidingen en Tranzo.
- We gaan door met het beïnvloeden en aanjagen van de onderzoeksprogrammering van leerstoelen, lectoraten en kennisinstituten in het sociaal domein, en sponsoring van de leerstoelen Tranzo en de Maria Kamphuis Stichting.
- Door samenwerking met kennisinstituten willen we het gat tussen kennisontwikkeling en kennisgebruik verkleinen. We zetten in op het verbinden van effectieve interventies met onze drie maatschappelijke thema's en het stimuleren van het gebruik van die interventies door sociaal werkers.

C. Kwaliteit van de organisatie
Met het behalen van het Kwaliteitslabel Sociaal Werk kan een organisatie kwaliteit laten zien aan klanten, opdrachtgevers en ketenpartners. Ruim 50 leden hebben het label behaald en ruim 50 leden zijn bezig met de voorbereiding. In het kwaliteitslabel is opgenomen dat de organisatie zich houdt aan de Governancecode van Sociaal Werk Nederland en de Cao Sociaal Werk (of een andere van toepassing zijnde cao). Op dit moment hebben zo'n 110 leden de Governancecode voor de branche onderschreven; zij zijn opgenomen in het register.

- We gaan de governancecode evalueren. De uitkomsten daarvan zullen bepalend zijn voor mogelijke vervolgactiviteiten.
- We werken een nieuwe rol- en taakverdeling uit tussen Sociaal Werk Nederland, leden en externe expertise voor de volgende fase van het label; met als uitgangspunten: grotere verantwoordelijkheid en rol voor leden en een beperktere investering van Sociaal Werk Nederland; benutting van expertise en van ruime praktijkervaringen van leden met het label; goede afspraken tussen Sociaal Werk Nederland, leden en externe partners over het faciliteren van de nieuwe rolverdeling. We betrekken daar een aantal leden bij (onder andere de beheercommissie), de Raad van Toezicht en de nodige externe expertise.

Stakeholders: *gemeenten, VNG, G40, werkplaatsen sociaal domein, Movisie, vakbonden, FCB, BPSW, BV Jong, brancheorganisaties, Registerplein, lectoraten, leerstoelen, ZonMw, Platform31, MBO Raad, roc's, marktsegment en sectorraad zorg, welzijn en sport SBB, (Vereniging) Hogescholen, Landelijk Opleidingsoverleg (LOO) Hogere Sociale Studies, sectoraal adviescollege Hogere Sociale Studies, individuele hogescholen, MKB NL, ministerie VWS.*

VIII. Ondernemerschap en contractering

Binnen het sociaal domein bestaan verschillende vormen van financiering en contractering. Momenteel zijn er knelpunten bij aanbestedingen en "inbesteden" en er dreigen nieuwe bezuinigingen door tekorten bij gemeenten. Onze leden voelen de noodzaak om effectiever te werken, te sturen op de gewenste resultaten voor de burger, de professional de ruimte te geven om te komen tot passende en goede dienstverlening én een eenvoudig inkoopproces. Ons uitgangspunt is dat sociaal werk wordt uitgevoerd door onafhankelijke sociaalwerkorganisaties die bewoners vertrouwen en laagdrempelige ondersteuning bieden. Dit vraagt wat van het ondernemerschap van sociaalwerkorganisaties, maar ook van opdrachtgevers zoals gemeenten.

- Er komt een wetswijziging in de Wmo: het schrappen van het EMVI-criterium (economisch meest voordelige inschrijving). We sporen gemeenten aan hierop vooruit te lopen en de wijziging al toe te passen. Gesprekken tussen gemeenten en zorgaanbieders kunnen dan weer gaan over de inhoud van zorg en de beste manier van samenwerken in plaats van over ingewikkelde procedures.
- De marktwerking is te ver doorgeschoten. We agenderen landelijk vervolgstappen om aanbestedingsperikelen te beteugelen.
- Er is behoefte aan een duidelijk afwegingskader voor gemeenten: 'wanneer kiest de gemeente voor subsidie en wanneer voor inkoop/aanbesteding?' Een weloverwogen keuze vergroot de slagvaardigheid en effectiviteit van de gemeentelijke uitbesteding en gaat de keuze voor inbesteding tegen. We werken aan een handreiking "Marktsegmentatie algemene Wmo-voorzieningen", waarin het afwegingskader helder wordt verwoord.
- We zijn een erkende gesprekspartner in het programma Aanbesteding en Inkoop (VWS), maar ook voor VNG, MKB/VNO, Valente en kennisinstituten zoals Europa Decentraal, PIANOo en CPB. We leveren een bijdrage aan de uitvoering: regionale samenwerking, opleidingen, workshops. Via stuurgroep en regiegroep blijven we sturen op dialoog, outcomegerichte contractering en langetermijncontracten.
- Gemeentelijke financiën in het sociaal domein staan door corona verder onder druk. We werken samen met de VNG om de verschraling van voorzieningen goed in beeld te brengen. We pleiten bij kabinet en politiek voor vergroting van sturingsmogelijkheden voor gemeenten, door het vrijmaken van geld uit de opschalingskorting (structureel), mogelijkheid voor gemeenten een niet-sluitende begroting vast te stellen, integrale herijking van het gemeentefonds met méér prikkels voor preventie en basisvoorzieningen.
- We blijven bezuinigingseffecten in de branche monitoren via quickscans bij leden (en met FCB).
- We nemen deel aan de *Toekomstgerichte overlegtafel Wmo 2015* en agenderen hier issues als prikkels voor meer preventie, indexering, versterking sociale basis (reikwijdte discussie Wmo).
- We voeren lobby- en ondersteuningsacties uit gericht op het beheersen en verminderen van risico's op aanslagen Vennootschapsbelasting.

Stakeholders: VNG, PIANOo en Europa Decentraal, ministerie van Financiën, VWS, BZK, EZ, MKB/VNO, brancheorganisaties in zorg en welzijn, ZN, LSA, Valente, CPB, Movisie.